

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 49.

ZATERDAG 8 DECEMBER 1923.

Foto C. Steenbergh.

HET RAADHUIS VAN DE KLUNDERT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (SLOT), DOOR BURTON E. STEVENSON	BLZ. 578
VÓÓR DE EERSTE SNEEUW VALT, DOOR A. M. CHISHOLM	579
HET RAADHUIS VAN KLUNDERT, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 577—580—581
GEBR. ST. NICOLAAS & CO., DOOR HENRI VAN DER HORST	BLL. 581
BOOMEN ONDER SLOOPERSHANDEN, DOOR A. M. GEÏLLUSTREERD	BLZ. 582—583
„HET ACHTERUIT”, DOOR SIEGFRIED VAN PRAAG	BLZ. 583
DISCHBENODIGDHEDEN EN GEBRUIKEN IN DE XIVE EN XVE EEUW, DOOR K. L. SCHAMP	583
LEIDEN'S ACADEMIEGEBOUW, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 584—587
LUTRA, DE OTTER (SLOT), DOOR K. D. BOSCH	BLZ. 586
HERFSTSTEMMING OP DE ZUIDERZEE, ILLUSTRATIE	588
ONTVANGEN BOEKEN	588

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

26) door BURTON E. STEVENSON.

ZEVEN EN TWINTIGSTE HOOFDSTUK.

HET EINDE VAN DE ZAAK VAUGHAN.

Voor Sylvester, chef van het identificatiebureau, leek het dat de wereld een doodelijken slag had ontvangen; maar wij overigen namen de zaak veel kalmer op. En weldra gingen wij naar boven om een blik te slaan op den inhoud van Silva's geheime kast. Die inhoud was zeer interessant. Er was een doos met luchtbomben, die Godfrey Simmonds overhandigde met de opmerking dat hij zich daarmee moest amuseeren. Voorts waren er de handschoenen, waarmee Silva zijn goochelkunsten in de bibliotheek bij de reproductie der vingerafdrukken had uitgehaald, zes paar. En dan was er het eenvoudige apparaat dat hij had gebruikt voor het maken der rubberafdrukken. Dan waren er tevens de koperen platen waarin de indrukken der vingerafdrukken met zuur waren geëtst. En ten slotte allerlei dingen, welke de goochelaars gebruiken. ☞ Godfrey keek naar de handschoenen alsof hij iets zocht, en eindelijk koos hij er een uit met een lichten uitroep van voldoening. „Dat dacht ik wel!” zei hij en hield hem omhoog. „Kijk naar dien handschoen, Sylvester. Je ziet dat hij nooit is gebruikt — er is geen inkt op. Weet je wat dat is? Het is de afdruk van Swains linkerhand.” Sylvester nam hem aan en keek ernaar. „Het is zeer zeker een linkerhand,” zei hij, „maar wat doet je gelooven dat ze van Swain is?” „Silva verwachtte dat hij de beide handen noodig zou hebben, tot hij vernam, dat Swain een van zijn handen had bezeerd. Als dat niet het geval was geweest, zou het bloed, noodig om de afdrukken te maken, van het slachtoffer hebben moeten komen en had Silva ook dezen handschoen moeten aantrekken; maar Swains kwetsuur gaf Silva een gelukkige inspiratie! Wonderbare man!” Goldberger en Simmonds gingen naar het binnenkamertje

om maatregelen te nemen voor het wegbrengen van Mahbub's lijk, maar Godfrey en Miss Vaughan en ik keerden samen terug, want wij verlangden den Thug niet te zien. Bij de deur van het boudoir bleef Godfrey stilstaan. „Het geheim is geheel opgehelderd,” zei hij, „van het begin tot het einde, als u mij ten minste nog één kleinigheid kunt vertellen, Miss Vaughan.” „En wat is dat?” vroeg zij. „Hebt u dat briefje naar Swain in uw eigen kamer geschreven?” „Ja.” „En wil u mij de tafel laten zien, waaraan u het hebt geschreven?” „Zeker”. En zij opende de deur. „Komt u binnen. Ik heb het geschreven aan dat bureautje bij het raam.” Godfrey liep er heen, nam een vloeiboek op dat er lag en sloeg de bladen om. „Aha!” zei hij, na een oogenblik. „Ik was er zeker van! Hier is de laatste schakel. Hebt u een klein handspiegel, Miss Vaughan?” Zij haalde een van haar toilettafel en reikte het hem, blijkbaar verbaasd, toe. „Wat ziet u in den spiegel?” vroeg hij en hield het vloeiboek met een hoek ervoor. Miss Vaughan uitte een kreet van verrassing, terwijl zij op deze wijze de woorden las:

„Mr. Frederic Swain
1010 Fifth Avenue
New-York City.

☞ Indien niet aan dit adres, probeer als-ublieft de Calumet Club”. ☞ „Kleine oorzaken hebben groote gevolgen,” zei Godfrey, het vloeiboek weer op de tafel leggend. „De eenige vraag, die wij tot nu toe niet hebben kunnen beantwoorden is deze: hoe wist Silva dat u Swain zou ontmoeten? Hij moest het geweten hebben om de vingerafdrukken gereed te hebben. Ik leidde hieruit af dat er een vloeiboek moest zijn — en het is er.” Miss Vaughan staarde hem aan. „U schijnt een zeer bewonderenswaardig man te zijn!” sprak zij. „Het is mijn dagelijksch werk geheimen na te speuren,” zei hij lachend. „Zal ik dit geheim ook voor u reconstrueeren?” „Alstublieft,” verzocht zij en wees ons plaats te nemen. „Waar hebt u het eerst Silva ontmoet?” vroeg hij. „In Parijs.” „Wat deed hij daar?” „Hij oefende mysticisme uit. Mijn vader ging hem raadplegen; hij kwam zeer onder zijn invloed en zij werden erg intiem.” „En Silva zag natuurlijk dadelijk de mogelijkheden om een onmetelijk rijken, ouden man te exploiteeren, die zwak van geest was. Hij komt dus hier als zijn leeraar in Oriëntalisme; hij doet eenige wonderbare dingen; door voortdurende hypnose krijgt hij uw vader geheel in zijn macht. Hij verkrijgt een belofte van dit landgoed en een groote rekening in geld; hij dwingt uw vader een testament te maken waarin deze legaten speciaal zijn genoemd. Dan weifelt hij, want gedurende zijn verblijf hier in huis, is een nieuwe wensch bij de andere gekomen. Het was niet vaak zijn lot geweest in dagelijksche aanraking te zijn met een onschuldig, bekoorlijk meisje, en hij wordt verliefd op u. Hij weet dat u Swain liefhebt. Hij zorgt dat Swain dit huis wordt ontzegd, maar hij ziet dat ge nog altijd onverschillig tegen hem zelven zijt. Eindelijk verkrijgt hij door zijn eigen smeekingen en die van uw vader uw toestemming zijn leerling te worden. Hij weet, wanneer u eenmaal toestemt met hem séances te houden, dat zijn wil ook den uwen zal beheerschen. Maar u vraagt drie dagen uitstel en die staat hij u toe. Gedurende elk oogenblik van die drie dagen wordt u streng bewaakt. Bijna dadelijk begrijpt hij uw plan, want u keert naar het huis terug, u schrijft een brief en zoodra u uw kamer verlaat, treedt hij er binnen en ziet den afdruk op het vloeiboek. Hij volgt u naar den tuin, hij ziet dat u den brief over den muur gooit en vermoedt dat u Swain te hulp roept. En nog meer, Lester, hij zag je in den boom, en bleef dus zijn middernachtelijk vuurwerk afsteken voor het geval dat je hem bespieddet.” „Ja, dat verklaart ook dit,” gaf ik peinzend toe. „Als hij begrijpt dat Miss Vaughan de hulp van haar minnaar inroept,” vervolgde Godfrey, „komt een duivelsch idee in zijn geest op. Als Swain aan den oproep gehoor geeft, als hij den tuin betreedt, zal hij hem voor goed van u scheiden door te zorgen dat hij schuldig bevonden wordt aan den dood van uw vader. Hij keert haastig naar het huis terug, scheurt het blad uit het album met vingerafdrukken en maakt de rubberhandschoenen gereed. Dien avond volgt hij u als ge het huis verlaat: hij beluistert uw gesprek in het priëel; en hij merkt dat er nog een reden is behalve zijn jaloeschheid om snel te handelen. Als uw vader krankzinnig bevonden wordt, zal het testament dat slechts drie dagen te voren is opgemaakt, ongeldig verklaard worden. Silva zal alles verliezen — niet alleen u maar het fortuin dat al in zijn bereik is. Hij snelt

naar het huis terug en vertelt uw vader van het rendez-vous. Uw vader rent naar buiten en haalt u terug na een heftigen twist met Swain, hetgeen Silva wel heeft voorzien. U gaat naar boven naar uw kamer; uw vader werpt zich weer in zijn stoel. Het is Silva, die u gevolgd is — die opzettelijk eenig geraas heeft gemaakt opdat u zou denken dat het Swain was. En hij draagt in zijn hand den met bloed beplekten zakdoek, dien Swain heeft laten vallen, toen hij uit het priëel vluchtte. Tot hier toe," vervolgde Godfrey langzamer, „is alles duidelijk — elke bijzonderheid sluit precies in de andere. Maar in den volgenden stap van het treurspel is één bijzonderheid onzeker — wiens hand het was die het koord om uws vaders hals trok? Ik ben geneigd te gelooven dat het die van Mahbub was. Als Silva het had gedaan zou hij waarschijnlijk een minder Oostersche wijze hebben gekozen; maar Mahbub kon zelfs onder hypnotische suggestie op geen andere manier een moord doen dan die waaraan hij gewoon was — door worging. Vergeef mij," voegde hij ersnel bij, toen zij ineenkromp. „Ga alstublieft voort," mompelde zij. „Het is goed dat ik het verneem. ik kan het nu dragen." „Er blijft niet veel meer te vertellen over," zei Godfrey. „Wie het ook was, die het koord dicht trok, het was Silva, die den handschoen bevochtigde met het bloed op den zakdoek; die de teekens op uws vaders kleed maakte en toen den zakdoek naast zijn stoel liet vallen. Toen keerde hij zachtjes naar zijn kamer terug, sloot de deur en wachtte. Ik geloof dat wij allen het overige weten. En nu, Lester," voegde hij er bij, zich naar mij keerend, „moesten wij naar de stad gaan. Bedenk dat Swain nog in de Tombs is." „Je hebt gelijk," zei ik en stond op om afscheid te nemen, maar Miss Vaughan legde met schitterende oogen haar hand op mijn mouw. „Ik zou gaarne meegaan, Mr. Lester," sprak zij. „Mag ik?" De blos werd donkerder in haar gezicht, toen zij mijn blik ontmoette en ik begreep wat er in haar hart omging. „Binnen tien minuten ben ik met mijn auto hier," zei Godfrey en ging snel heen. „Ik behoef alleen maar mijn hoed op te zetten", zei Miss Vaughan, en ik vond haar in de bibliotheek op mij wachten toen ik weer binnenkwam, nadat ik met Simmonds en Goldberger de afspraak had gemaakt met mij voor het gerecht te verschijnen en met mij te vragen om Swains ontslag uit de gevangenis. ☞ Godfrey's auto kwam even later voor en wij reden weg. Het uur, dat nu volgde, was heel stil. Godfrey was weldra geheel in beslag genomen door zijn weg te midden van het drukke verkeer. Miss Vaughan leunde achterover in een hoek van den tonneau, in gedachten verdiept. Het was juist zes dagen nadat ik haar voor den eersten keer had gezien, maar deze dagen hadden hun sporen bij haar achtergelaten. Misschien zou mettertijd het geluk die schaduw uit haar oogen verbannen en dien trillenden trek om haar lippen, maar niets kon haar de zorgeloze kinderlijkheid hergeven. ☞ Eindelijk hielden wij stil voor het grijze steenen gebouw, welks getraliede vensters en hooge omringende muren het als een gevangenis deden kennen. „Wij zijn er," sprak ik en hielp haar uitstappen. Godfrey groette den portier als een oud vriend, en na een gefluisterd woord mochten wij passeeren. Een cipier bracht ons naar een kale wachtkamer en Godfrey snelde weg om den directeur de reden van ons bezoek mee te deelen. „Wilt u niet gaan zitten", vroeg ik, maar mijn metgezellin schudde het hoofd met een verschrikt glimlachje en liep zenuwachtig heen en weer, met haar handen op haar hart. Hoe wild het klopte kon ik vermoeden — met hoeveel hoop, met hoeveel vrees — ☞ Er klonk een snelle stap in den gang en zij bleef als versteend staan. Toen werd de deur opengerukt en met stralend gelaat snelde zij in de uitgespreide armen van den man, die daar stond. Ik hoorde haar gesmoord snikken toen zijn armen zich om haar heen sloten en zij liet haar gelaat tegen zijn schouder rusten. Een hand werd op mijn arm gelegd. „Ga mee, Lester," zei Godfrey zacht. „De zaak Vaughan is afgelopen!"

EINDE.

Vóór de eerste sneeuw valt.

door A. M. CHISHOLM.

ALS gij drie dagen de Little Pigeon-rivier afvaart, zult ge tegen zonsondergang een plaats bereiken, waar een groote denneboom aan den oever staat met een mooi stuk vlakke grond er omheen. Hij is een reus in zijn soort, met ruwen schors en dicht gebladerte, en als gij eronder

staat, zult gij geen spoor van den hemel of van de zon bespeuren. Slechts zelden zult gij er een brabbelend eekhoortje of een deftigen marter zien; een enkele maal zal een jagende havik er op neerstrijken. Overigens zult gij er geen dieren ontmoeten. ☞ De grond eronder, bedekt met bruine naalden, is altijd droog. Zijn wortels drinken verweg uit opborrelende bronnen en uit de rivier zelf. Aan alle zijden, behalve aan den rivier-kant, groeien kleine boomen en struiken. En daardoor kunt ge bij den heftigsten winterstorm daar onbeschut een lucifer opsteken. Door dit struikgewas heen loopen de boschpaden. Daar zult ge alleen of in paren de slanke, sierlijke herten zien loopen, den loggen, trotschen eland, een enkelen keer een congouar en vele scherp-geklauwde lynxen en schaduwachtige wolven, evenals tallooze kleinere dieren, vossen, veelvraten, marters, stinkdieren en stekelvarkens. ☞ Als ge daar tegen zonsondergang aankomt — de tijd waarop een verstandig man zijn kamp opslaat — zult gij uw gids voorstellen daar te kampeeren. Maar als gij een der gidsen uit deze streek hebt, zal hij u zeggen, dat dit geen goed kampeerterrain is — wat heel duidelijk een leugen is — en hard doorroeien; en als gij oogen achter in uw hoofd hadt, zoudt gij hem een kruis zien slaan. En ten slotte zult ge ergens anders, hooger de rivier op, kampeeren op een plaats die lang niet zoo geschikt is, en ge zult u verbazen waarom dat moest. En de kans is groot, dat uw gids het u niet zal zeggen, of u den een of anderen leugen zal vertellen. Maar in het volgende wordt u de ware reden verteld.....

I.

☞ Pierre Latour dreef zijn kano om de bocht bij Burke's landingsplaats en mompelde zijn vreugde toen de eerste huizen in het gezicht kwamen. Hij legde zijn pagaai neer en stak 'n pijp op, zooals iemand doet wiens werk afgelopen is. De kano lag bijna tot aan den rand in het water, want ze was vol pakken, zakken, kookgerei, gereedschappen en vallen; immers Pierre Latour — meer bekend als Latour Noir, om zijn donkere tint, gevolg van Indiaansch bloed, waarop hij niet trotsch was — kwam terug van zijn winter-jacht en de kano bevatte zoowat al zijn bezittingen, daar hij niet van plan was terug te keeren naar het jachterrein waar hij den winter had doorgebracht. En daarvoor was een goede reden — namelijk het vermoeden van een ouden en zeer wraakgierigen Cree-Indiaan, Baptiste Fish, dat Latour minstens éénmaal zijn vallen bestolen had. Bewijs was er niet, want Baptiste had zelf den prachtigen zilvervos nooit gezien, wiens vel nu in de kano lag, apart van de minderwaardige overige vellen. Maar Latour wist, dat verdenking genoeg was en dat Baptiste zou schieten, zodra hij hem zag. Niet, dat hij bang was. Had hij terug willen gaan, dan had hij Baptiste doodgeschoten, om alle gevaar te voorkomen. Maar hij vond, dat daar de room al van de melk was, en als Baptiste gevonden werd, zou men hem, Pierre, toch dadelijk verdenken. ☞ Neen, hij zou niet terug gaan. Hij had op onbehoorlijke en onwettige wijze gedood drachtige vrouwtjes, zoowel als mannetjes. Maar het land was groot. Als een streek leeg raakte, zou hij naar een andere gaan. En den volgenden winter zou hij misschien heelemaal niet jagen, of tenminste niet alleen. Daarbij dacht hij aan Kathleen — Kathleen Burke, de dochter van Dennis Burke — Kathleen met het brons gouden haar, de wangen van melk en bloed en de oogen, die hem uitlachten als hij wakker was en uitnoodigden als hij den heelen eindeloozen winter alleen in zijn hut lag te droomen. ☞ Hij had haar zien opgroeien van meisje tot vrouw. En vaak had hij haar geschenken gegeven: dan eens moccasins met kralen geborduurd en met geverfde veeren versierd, soms kleeren van zacht gelooide reehuid, colliers van tanden en klauwen van verscheurende dieren, een enkelen keer zelfs wel een goudklompje. Ze had zijn geschenken aangenomen en hem bedankt. Maar als hij over liefde begon te spreken, dan wist zij het gesprek op een ander onderwerp te brengen, zoodat hij niet wist hoe zij erover dacht, en half kwaad wegliep. Maar nu zou dat uit zijn. Hij zou haar het vel van den zilvervos geven en dan zou hij haar ten huwelijk vragen, hij zou haar in zijn armen nemen en haar kussen en zij zou „ja" zeggen. Zoo niet — maar hij was geen dom jong ventje, dat zich liet afwijzen. Hij was Pierre Latour — Latour Noir, een volwassen man en bovendien een gevaarlijk mensch. In den heelen omtrek was niemand zoo sterk, zoo vlug ter been, zoo'n goed vechter, zoo slim en zoo onbevreesd. En dat was geen zelf-overschatting. Nog nooit had hij een man ontmoet, die tegen hem was opgewassen. (Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

VOORGEVEL VAN HET RAADHUIS TE KLUNDERT.

HET RAADHUIS VAN DE KLUNDERT.

HET noordwestelijk gedeelte van Noord-Brabant behoort nu juist niet tot de meest-bezochte streken dezer provincie, en inzonderheid het afgelegen Klundert kan niet op een druk bezoek van toeristen bogen. Wat tot gevolg heeft, dat slechts zeer weinige Nederlanders een der mooiste kleine stadhuizen van hun land hebben gezien. Want het raadhuis van De Klundert is een juweeltje in zijn soort, een buitengewoon geslaagde schepping in echt-Hollandschen renaissance-stijl, zooals er slechts weinige zijn aan te wijzen. ☞ „Echt-Hollandsch”. Men zal dit misschien een groot woord noemen in dit verband. Maar wij bedoelen, dat de schoonheid van dit raadhuis niet in de eerste plaats te danken is aan rijke, barokke ornamenten, zooals die van het Stadhuis te Leiden, aan fraaie oplossingen in de onderdeelen, maar, behalve aan de bekoring der afwisseling van bak- en bergsteen, voornamelijk aan den gelukkigen architectonischen opzet van het geheel. Slechts Bolsward's stadhuis kan bogen en op fraaie onderdeelen, en op een fraai geheel. Overigens zijn de raadhuizen schaars, waarin de kenmerken van onzen oud-vaderlandschen bouwtrant zijn vereenigd met de monumentaliteit, welke voor het gebouw der stedelijke regeering nu eenmaal vereischt is. Dat deze stijl toch niet noodwendig zijn schoonste triomfen in het woonhuis had behoeven te vieren, Klundert's Stadhuis is daar, om het te bewijzen, iets wat de ook mooie maar veel kleinere raadhuisjes uit dien zelfden tijd te Appingedam, Jisp, De Rijp, in veel mindere mate vermogen te doen. ☞ De Klundert was eertijds slechts een dorp. Prins Willem I echter maakte het in 1583 tot een vestingstadje, volgens de regelen der versterkingskunst door met 9 bolwerken gedekte wallen omringd en door binnen- en buitengrachten omgeven. De

schansen, ravelijnen en contrescharpen daar omhengen maakten Nyervaart of Niervaart, zooals het stadje nog in de 17e eeuw vaak genoemd werd (naar den naam van de heerlijkheid waarin het gelegen was), tot een sterken voorpost in het door den vijand bedreigde Brabantsche land. ☞ De heerlijkheid Niervaart had door huwelijk van hare Vrouwe, Johanna van Polanen van de Leck, dezelfde Heeren gekregen als de Baronie van Breda n.l. de Nassau's. Van dien tijd af betoonden dezen herhaaldelijk aan de hoofdplaats De Klundert hunne goede gezindheid. Vooral Prins Maurits gaf daarvan blijk, toen het stedelijk Bestuur in den aanvang der 17e eeuw den bouw van een waardig stadhuis noodig achtte. Wel was de kleine jeugdige stad niet onwilverend, verheugde zij zich toen en nog later op een tamelijk bloeienden koophandel — het rivierviertje de Keen was toen nog goed bevaarbaar — maar geheel alleen kon zij de kosten van den bouw niet dragen. En zoo klopte zij bij haren heer Maurits aan, die reeds in 1616 een belangrijke som voor den bouw van een kerk had toegestaan, en die thans — in 1620 — „begerende de Ingezetenen van onse Stadt ende Heerlicheyt van Clundert meer ende meer onze goede genegentheyt ende benevolentie te bethoonen” zich bereid verklaarde, met een som van twee duysent guldens in de kosten van het nieuwe Stadhuis bij te dragen. Het oorspronkelijke plan bleek echter te eenvoudig van opzet te zijn: ten slotte bleek het gebouw nog 3400 guldens meer te kosten dan aanvankelijk was begroot. Weder werd Prins Maurits te hulp geroepen; ditmaal durfde men hem niet meer te vragen, dan de ontbrekende gelden wel te willen voorschieten. De stadhouder bepaalde zich intusschen niet tot „voorschieten”, doch verhoogde zijn bijdrage „uit speciale gratie ende gunste”, onder voorwaarde echter, dat de Magis-

traat, optredende namens de burgerij, zich verplichtte „het Stadt- ende Gevangenhuis nu ende in allen toecomenden tijden in 't geheel, geen partheyen uitgesondert, in behoorlijke reparatie ende staedt te blijven onderhouden.” Ten slotte blijkt Prins Maurits ongeveer de helft der kosten te hebben betaald. ☒ De bouwmeester van het fraaie stadhuis, dat in 1621 op Klundert's Markt verrees, heeft meer lof verdiend, dan hem is ten deel gevallen. Onbekend gebleven is zijn naam intusschen niet, maar men moet hem opsporen uit de oude rekeningen van Klundert, die de zekerheid geven, dat het eerste ontwerp te danken is aan den „bouwer van Zijne Vorstelijke Genade”, den steenhouwer Melchior van Harbach uit Breda, en die allen grond geven voor het vermoeden, dat deze ook de plannen maakte die ten slotte werden uitgevoerd. Zeer weinig is van dezen in vergetelheid geraakt, maar toch zoo knappen architect bekend, en nog slechts één — niet zeer belangrijk — bouwwerk valt aan te wijzen, dat eveneens door hem werd ontworpen: het bovengedeelte van de zoo fraaie Friesche Binnenpoort te Alkmaar. 1) De overeenkomst tusschen de venster-boogvulling en de zware kroonlijst met steunstukken van deze poortverhooging en die van Klundert's Stadhuis is treffend. ☒ Klundert's bestuurders hebben de hun door Prins Maurits opgelegde voorwaarde tamelijk goed vervuld. Helaas echter niet geheel. Want het mooie gebouw mist thans de statige dubbele trap—gesierd met een tweetal schildhoudende en evenals het Justitiabeeld in den topgevel aanvankelijk vergulde leeuwen, en met het wapen van Prins Maurits— die vroeger naar den hoofdingang leidde; zij was er nog in 1793, toen de Franschen, na een dappere verdediging onder leiding van Baron Von Knopff, zich van de vesting hadden meester gemaakt; want bekend is, dat zij de leeuwen vernield en het Prinselijk wapen overgeverfd hebben. Kort daarop zal zij door de zeer eenvoudige nog bestaande trap zijn vervangen, die het gebouw wel niet sterk ontsiert, maar toch weinig tot zijn schoonheid bijdraagt. In hetzelfde jaar 1793 heeft gespuis de geschilderde glasramen van het Stadhuis grootendeels vernield. ☒ Van de verdere veranderingen aan het gebouw, die geen verbeteringen waren, noemen wij de verving van de drie dakvensters aan de achterzijde door één klein onsmakelijk dakvenstertje. De dichtmetseling (omstreeks 1732) van het venster in den voor-topgevel, om daarachter onder een kleine overkapping een klok te kunnen hangen, is bij de laatste restauratie weder ongedaan gemaakt. Zonderen wij de betreurenswaardige verdwijning van de dubbele siertrap uit, dan kan wel gezegd worden, dat het gebouw nog bijkans geheel in oude schoonheid praalt. ☒ Onbelangrijk en eenvoudig is het inwendige: het schijnt dat trouwens altijd geweest te zijn. In het middengedeelte gelijkvloers bevindt zich de gevangenis, met haar tralievensters, soliede kozijnen en deuren, met hout bekleede wanden, alles zeer stevig en met zorg afgewerkt; links daarvan was de woning van den cipier, rechts de voor Waag bestemde ruimte. Het midden van de verdieping wordt ingenomen door de vestibule, verkleind en ietwat ontsierd thans door een moderne trap, een privaat en een bodenkamertje. Aan de eene zijde daarvan bevindt zich de raadzaal, aan de andere zijde de secretarie en de v.m. Weesthans Burgemeesterskamer gelegen. ☒ Na 1793 zijn de vestingwerken van Klundert in verval geraakt; in 1809 werden ze geslecht. Thans herinnert er nog slechts héél weinig aan, dat het meer dan twee eeuwen een versterkt stadje is geweest, aan welks bezit groote beteekenis werd gehecht. Maar nóg vertelt er het sierlijke stadhuis, dat het nu zoo landelijke plaatsje eenmaal een rol speelde in de rij der Nederlandsche steden, en nóg verkondigt het den lof van zijn bouwmeester, den „steenhouwer” Melchior van

Harbach, dezen vergeten kunstenaar uit Neerlands gouden eeuw. A. L.

1) In den jaargang 1908 van „Oud-Holland” (waarin ook een artikel over Klundert's Stadhuis van Adolph Mulder is opgenomen, waarvan wij een dankbaar gebruik maakten, heeft Alkmaar's toenmalige archivaris C. W. Bruinvis dit overtuigend aangetoond. De Friesche Binnenpoort te Alkmaar is afgebeeld op blz. 309 van den jaargang 1919.

Gebroeders St. Nicolaas & Co.

WE zaten als drie kleuters boven op een hek, de kniën opgetrokken. 't Was frisch genoeg: de kalender wees al half November, maar we hadden tegen Han, mijn oudste, gezegd, dat we even de pijpen moesten leeg rooken. Waarheid was dat we beraadslaagden hoe we dit jaar het St. Nicolaasfeest in elkaar zouden zetten. Han twijfelde al. Deze Decembermaand zou stellig de laatste zijn waarin hij nog gelooven zou aan het bestaan van den goeden grijsaard, die borstplaat en koek strooide in natte schoentjes en modderige pantoffeltjes. Maar nu zaten we ermee, wie dit jaar St. Nicolaas zou zijn. Frans had het tot heden ieder jaar klaargespeeld. In het voorjaar was hij echter ziek geweest en in den rusttijd na dat ziekbed had hij van z'n teenen voor eeuwig afscheid moeten nemen: hij kreeg 'n buik als een bierbrouwer. Mijn vrouw had al gezegd: „Frans kan het niet doen, dien herkennen ze direct, hij is veel te welgedaan”. Ik bracht hem die boodschap over, en zei, dat hij te dik werd, waarop George, de derde van ons broederdrietal, den indruk bevestigde met een afdoend: „Ja, jij bent te vet!” ☒ Hij moest ons gelijk geven: een St. Nicolaas van 108 kilo (zonder overjas) is ridicul. Ik zelf voelde evenmin veel voor de vertooning, bovendien was ook bij mij de kans voor ontdekking te groot. En George zou de witgebaarde, roodgeschminkte held spelen voor z'n eigen jongens en een heel schooltje uit zijn buurt, en de afstand was te groot om even naar ons te kunnen overwippen. Frans, de eenige vrijgezel van ons drieën, was er voor geknipt, hij had het altijd schitterend volbracht, maar Frans was te dik. Hij mopperde gelaten: „Gewogen... en te zwaar bevonden”. Hoe het ons speet, we konden niet anders dan besluiten, dit jaar geen vertooning te ensceneeren. We liepen het bruggetje weer over en ons huis in. Had het kleine gespuis lont geroken of zou mijn vrouw hen opgestookt hebben? Nauwelijks zaten we of Lex vroeg: „Paps, komt St. Niklaas weer dit jaar?” Ik heb hen toen maar meteen de treurige tijding gebracht, dat de groote Cadeaux-koning dit jaar wegens vergevorderden leeftijd niet alles persoonlijk kon afdoen, en ons huis daarom wel zou

Foto C. Steenbergh.

ACHTERGEVEL VAN HET RAADHUIS TE KLUNDERT.

overslaan. Zeven nachten slapens vóór het feest vroeg m'n vrouw me nog, of inderdaad vast stond, dat „hij” niet komen zou, en na mijn „helaas neen” zuchtte ze. ☼ Maar deze zucht en het vaste vertrouwen van mijn kroost, dat alles nog wel in orde zou komen, deden mij ons besluit zoo betreuren, dat ik besloot, dan in 's hemelsnaam zelf den kanten rok en goudbestikten tabberd aan te trekken.... ☼ Zoo brak de dag van pijnlijke kiezen en geschokten stoelgang aan. Enkel de hoop op wat komen zou bracht Bep en Lex en Han al in extase. 's Morgens stonden alle schoenen al vol lekkers. En was dat niet enkel een bescheiden aanloopje? Om zes uur kwam ik thuis. De ingrediënten voor de bewerking smokkelde ik heimelijk naar boven, want zelfs mijn vrouw was niet ingewijd. Na het diner begon ik direct met de heiligmaking. Wat bewonder ik vrouwen, dat ze, met rokken aan, de trap af kunnen loopen! 't Heeft mij doen vloeken. Waarachtig. In de vestibule luidde ik het Angelus in verbijsterend tempo en waardig stapte ik naar binnen. Han, Lex en Bep stonden dicht tegen elkaar aan, de twee jongste met de warme kleverige handjes tersluiks ineen. Moeder keek met groote verwonderde oogen naar den als uit den grond verzezen Sint. Maar och, wat verbeelden wij, ouderen, ons al niet! Het angstigt van allen was de Sint zelf! Mijn garde keek zelfs niet naar mijn bepoeierd gezicht, ze verwerkten zelfs niet wat ik met een bullebakken-stem preekte. Zelfs het zorgvuldig voorbereide speechje tegen Lex, die nog wel eens met een natte broek wakker werd, en deswege berisping verdiende, leek jammerlijk schipbreuk te lijden. Ze toonden geen vrees of angst of berouw: enkel verlangen uit hun schitterende oogen, sprankelend verlangen naar de pakjes in den realistischen aardappelenzak. Onder de 10 heb je heusch nog niet geleerd, je egoïsme te verbergen. ☼ Is er grooter voldoening dan die van een acteur die zijn creatie hoort prijzen door iemand die hem niet kent? Ze waren er vol van toen ik tien minuten later quasi gewoon thuis kwam, ontdaan van alle attributen. Ik voelde me een braaf huisvader en was verzoend met alles en iedereen. Och en wat bleek me nu, dat hun afgewende oogen toch nog veel hadden opgemerkt. En wat is in kinderen zelfzucht en vriendelijkheid wonderlijk gemengd. Mocht ik niet de eerste hap doen van Bep's chocoladen B? En was ze weer niet gekrenkt omdat die hap wat groot uitviel? ☼ Daar rinkelde wéér de bel. Zoo kan alleen op 5 December gescheld worden zonder dat er aan brand gedacht wordt. Han deed open. Hij hólde terug. „Pappie, wéér een St. Nicolaas!” „'t Zal z'n broer wezen!” schertste ik ongeloovig. ☼ Waarachtig, 't wás zijn broer. Het lamme idee, dat na de traditie van jaren in ons huis nu geen Sint zou komen, had Frans er toe gebracht, toch het statiegewaad aan te trekken. Zwaar, dik en groot dragonderde hij naar binnen. Hij vulde de kamer. Hij glunderde en keek niet eens verrast toen Lex met afgewend gezicht zei: „Uw broer is ook al geweest!” Ik heb hem zonder moeite de situatie in bedekte termen kunnen uiteenzetten. En de cadeaux! De jongens rolden over den grond en beukten elkaar van plezier, als weer een nieuw pakje was geopend. ☼ Daar klonk het derde brandsignaal! Mijn vrouw deed zelf open. Glimlachend kwam ze binnen en zei: „We treffen het wel: hier is nog een broer van St. Nicolaas!” Waarempel, achter haar stond George. Onovertreffbare creatie! Zooals dat in tooneelverslagen heet: hij spéelde den Sint niet, hij wás hem. „Ik ben maar even in 'n taxi overgewipt,” fluisterde hij mij in 't oor, „ik vond het wat sneu, dat juist dit jaar....” Maar ik wees hem den Zwaargewicht, die genoegelijk het banket aansprak. Mijn vrouw zag mij af en toe aan, en keek dan verholen naar de klok, als verwachtte zij iemand of bedoelde ze, dat de broers nu maar moesten opstappen om al te groote intimiteit te vermijden. ☼ Daar hoorden we rijtuigwielen rollen en klonk belgerinkel, als van een arreslee. 't Was duidelijk te hooren op den stillen weg: voor ons huis hield het gevalletje stil. Het vierde alarmsignaal klonk luid en vreugdebrenghend in de vestibule. Ik deed zelf open. ☼ „Meheer, de Sintniklaas!” diende hij zich zelf aan en hij tikte

aan z'n mijter als een kruier aan zijn pet. „Ik heb je niet besteld, man”, trachtte ik hem af te poeieren. „Ja meneer, 't adres klopt toch, mevrouw het 't opgegeven!” De opdrachtgeefster keek schuldig om het hoekje en knikte bevestigend. „Ik vond 't zoo sneu, dit jaar....” We proestten. De Sint ruidde de geschenken gewillig voor een kwartje. Hij kwam er gemakkelijk af. ☼ „Daar was nog een compagnon van U, Sint-Nicolaas!” lichtte ik in. Ik reikte de nieuwe cadeaux over: voor Lex een Indianenuitrusting, voor Bep een poppenhuis en voor Han drie prachtige Paul d'Ivoi's. En daar vlogen ze zoo blij en opgewonden op aan, dat de gebroeders Sint-Nicolaas hun compagnon konden achternagaan, zonder dat hun vertrek al te zeer opviel. HENRI VAN DER HORST.

Boomen onder sloopershanden.

WANNEER de herfststormen hun groot opruimingswerk in de natuur verrichten, worden soms schijnbaar nog krachtige en gezonde boomen tot ruines op den grond neergesmaakt. En menig natuurbeminnaar, die zoo'n gevallen reus wat naderbij heeft bekeken, om te zien wat er aan haperde, zal geen doodsoorzaak kunnen vinden, behalve dan die stormwind, waarmede de natuur zoo heel grillig schijnt te dooden. Maar niets is minder waar dan dat. ☼ We mogen, enkele uitzonderingen daargelaten, gerust beweren, dat elke boom die voor de windkracht bezwijkt, „niet zuiver op de graat is,” al is dit nu ook niet door de eerste de beste zoo maar te constateeren. De meeste planten en dieren kunnen, zolang ze maar kerngezond zijn, aan de moeilijkheden van ons klimaat wel weerstand bieden. Maar wat ziekelijk is en inwendig reeds kwijnend voortleeft, legt het zonder genade af in den meedoogenloozen strijd om het bestaan. De „wiedende” herfststormen maken met dergelijke invaliden der natuur korte metten. Toch ziet een leek vaak niets abnormaals aan die gevallen boomen, omdat het ook inderdaad van den buitenkant niet zoo vlug te zien is of een boom „ziek” is. In elke stad met wat parken en plantsoenen wordt zoo eens per jaar het geboomte geïnspecteerd, en alles wat vallen moet krijgt het witte doodsmark doordat een klein plakkaat uit den bast gekapt wordt. En wanneer dan de deskundigen hebben vastgesteld, wat voor de veiligheid van het verkeer moet wijken, dan komen de protesten los. Het zijn ongetwijfeld sympathieke pleitbezorgers, die het voor de boomen opnemen, maar hun gevoel voor de reuzen onder de planten is heel wat grooter dan hun dendrologische kennis. ☼ De oorzaken van de boomziekten zijn grootendeels de schimmelsoorten, die lang in het inwendige hout en bast leven en het uiterlijk vrijwel ongemoeid laten. Een microscopisch klein korreltje van zoo'n schimmel is op een of andere wondeplek terechtgekomen, heeft zich tot een draadmassa naar binnen gewerkt, en zoo is de ziekte begonnen, die met afsterven eindigt. We zien op onze eerste afbeelding de porceleinzwam woekeren op een beukenstam. Tot aan den top toe was hij bezet met die prachtig doorschijnende witte paddestoelsoort. 't Is een zeer mooi gezicht, vooral als het zonlicht er op staat. Maar een dendroloog zou u vragen of een poklijder soms ook mooi is om te zien. Want binnen in is de geheele stam doorwoekerd met het schimmelweefsel, dat een paar dagen per jaar die mooie witte vruchtlichamen produceert. Als die hun sporen den wind, sterven ze vlug af en al de overige weken van het jaar ziet de boom er weer normaal uit. Na een paar jaar is hij bezweken. ☼ Op onze tweede afbeelding zien we de berkenzwam of berkendooder. Op elke wandeling door berkenboschjes kan men die groote console-vormige zwammen zien, die voor de berken zijn, wat de t.b.c. is voor het menschedom. ☼ En wanneer dan alles aan de natuur wordt overgelaten en de gedooide stammen liggen op den grond, dan wordt door andere schimmels met de doode materie voortgezet, wat hun voorgangers met de levende stof aangevangen hebben. Geen

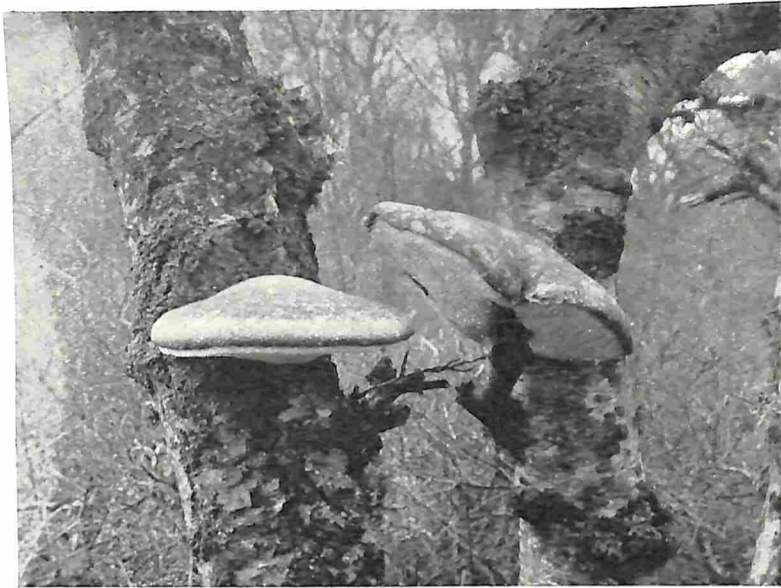
PORCELEINZWAM.

rust voor alles geheel afgebroken is. En zoo zien we dan uit de vergane, rotte stronken die wondermooie elfenbankjes te voorschijn komen, die leven van het reeds vermolmd hout en dat omtoveren in die mooie zitplaatsen voor de wezens uit de sprookjeswereld. ☼ Zoo gaat de groote kringloop der materie in de natuur zijn onafgebroken gang. En de eeuwenoude wijsheid, dat „alles stroomt”, of anders uitgedrukt „niets bestendig is op aarde”, we kunnen het in de natuur voortdurend bevestigd vinden, zoowel voor de grootste als kleinste organismen. A. M.

„HET ACHTERUIT”.

EEN STILLEVEN.

DE natuur in de stad is gevluht achter de huizen en daar ligt zij altijd ziek en gaat nooit dood... „Tuin” is een te groot woord om dat verwaarloosd kindje van het groote, frissche „buiten” te benoemen. Het tuintje, verscholen achter het huis, verpletterend bewaakt door de reuzenhooge huizen, de achtergevels der huizen van den overkant, het „tuintje” is het kind, het verlaten kindje der natuur... Naar het „tuintje” kijk je op een moeden achtermiddag en dan droom je met haar eentonigheid mede en je ziet de menschen aan den overkant ook heel stilletjes voor 't venster zitten, ook met van werken moede handen, ook starend naar 't „tuintje”, het meertje waaruit wij menschen van de stad, wat poëzie slurpen, heel eventjes, heel licht, als musschen uit een plas, want wij kunnen niet veel absorberen, wij zijn moede. ☼ Verkleinwoorden zijn niet klein genoeg om de bescheidenheid der altijd groene boompjes die er groeien, weer te geven. De somber groene hulstboom, zoo puntig als een zich werende egel! Tegen wien, tegen wat? 't Is de stadspysche om op je hoede te zijn! De hulst met zijn verkrompen, verwrongen blaadjes, haakt bijna vast in een spar, wiens takken angstig, steeds dichters zijn stam omringen. Wat hij van binnen te verbergen heeft, weet ik niet. ☼ Over de kreupele schutting scharrelt een grijze kat, eeuwig verdwaald, en miauwt klagelijk, en springt in 't tuintje ernaast, en op een provisiekast, vandaar weer op een raamkozijn, en in den tuin terug. Dan plots bukt hij zich, het lichaam soepel als een dikke strengel wol, hangend tusschen de opgetrokken ellebogen, hij gaat weer door, sluipt plotseling als wacht hij even voor een te volbrengen daad en gaat dan rustig op de plaats zitten. Ik vraag mij af, hoe men zoo doelbewust, zonder-doel zich kan bewegen... De hemel tusschen de twee murenrijen is wit, en naar beneden loopt schuin een breed vlak van donkergrijze grondkleur. ☼ 't Fijnste tafreeltje van 't tuintje is wel het kippenhok. Achter het tralienetje, rustig in 't rond geschaard ter zwiigende vergadering, staan zeven witte kippen en een haan met strenge scherpe oogen in het „niet” te staren. Hun dikke, ernstige borsten tot berstens toe opgekropt, de haan zich soms wat lucht verschaffend in een gillend kukeleku, dat schril de lijdelijke stilte der gleuf land tusschen de huizenbergen stuk rijt. Een grijze kip, hoog op de pooten, de dikke dij beveerd als met een spannend broekje, vol aandacht, krabt den grond wat open en boort den kwaden snavel in den grond en rukt hem weer naar boven toe, in hoekig korten maat. In den tuin zelf loopen er ook twee rond, bij iederen stap den hals uitgooiend en weer intrekking als pikten zij de lucht. Dan verdwijnt een kip achter den dikken klimop, die als een slappe groene pels over de schutting hangt, waarvoor een kaalgevreten zomerboom zijn takken heeft uitgekleet; zij maken een droefgeestig, verwezen dwaas gebaar, terwijl drie musschen dan hier, dan daar, zich zetelen; 't zijn grijze muizen van de lucht. Een pikzwarte merel trekt soms een met hem mee verdwijnende zwarte streep door den witten hemel, als hij plots vande eene huisnok wegvliegt, om zich op 't hoogste punt der huizen aan den overkant te nestelen. Heel geleidelijk suizelt het leven door het tuintje. ☼ Kijk, de kippenvergadering schijnt afgeloopen! Met driftige stapjes loopt de haan weg, in de ontzonde lucht; even voor het vallen van den avond, gloeit zijn naakte kam nog rooder tegen het witte lijf. Af en toe, als werd hij zich plotseling van zijn waardigheid en wat hij daaraan verplicht is, bewust, richt hij den fraai gebogen nek op, uit de ingedoken dikke borst, om hem dan weer terug te laten zakken. De kippen volgen hem; hun loop, hun buigen, hun zich oprichten, iedere beweging streng verdeeld in kleine schokjes, als beantwoordde elke verandering in stand aan den heel beslistten kippenwil. ☼ Driftig

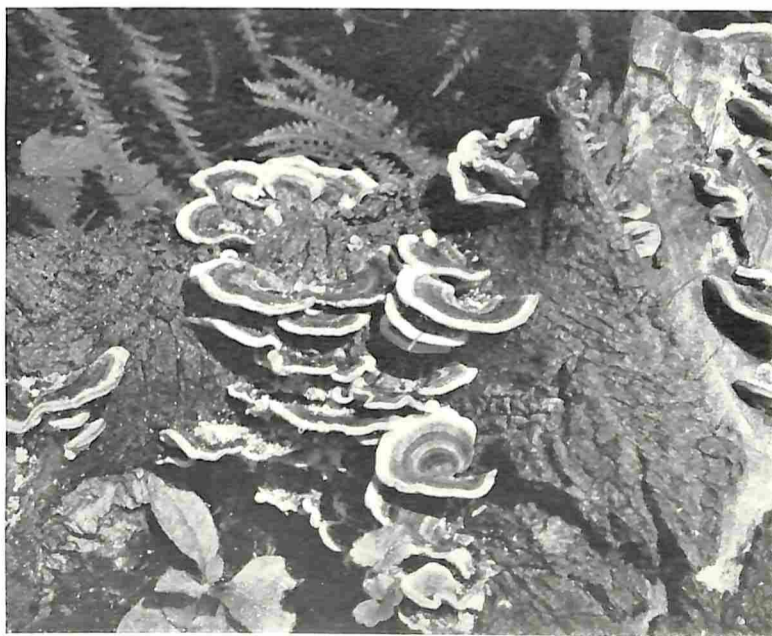

BERKENZWAM.

leven zij door en staren er parmantig van uit de ren. Een brons-bruine, met roode brand-vlekken, als schroeit een kooltje vuur daar binnen in het vogellijfje, staat roerloos met haar rond oog in 't oneindige te staren—vlak bij wat doffe, neergeworpen turfmoel. ☼ Er heerscht verlatenheid! De kip symboliseert haar! „Alleen, onherroepelijk alleen,” zegt mij haar als met een cirkeltje getrokken oog. En in die lange stilte, heeft niets beteekenis, noch de kip, noch de zwarte kat, die daar schuifelt langs het boschje, noch de kraai op de daknok, met z'n zwart door lucht omlijste lijf, noch mijn gedachte, noch iets dat de stilte tracht te breken. Dat leert mij „ons achteruit” op een moeden achtermiddag. SIEGFRIED VAN PRAAG.

Dischbenoedigheden en -gebruiken in de XIVe en XVe eeuw.

MEN kan zich nauwelijks een denkbeeld vormen van de hoogst primitieve inrichting van de mid-dagtafel onzer voorouders. Het geheele servies bestond uit een schotel, lepels en een paar groote messen. Een schotel diende voor twee personen, die met hun lepel de spijzen daaruit schepten. Het aan het spit gebraden vleesch werd op sneden brood voor de gasten neergelegd, die het daarop doorsneden of met de vingers verdeelden en naar den mond brachten. De overschotten van het maal werden op de tafel of op den grond geworpen. Het gebruik om onder wildbraad, vooral gevogelte, een snede geroosterd brood te leggen, is nog een laatste traditie van die aloude gewoonte, die nog tot in onzen tijd bewaard gebleven is. Borden komen eerst in het laatst der XIVe of het begin der XVe eeuw voor, toen de kookkunst

ELFENBANKJES.

zich begon te ontwikkelen en sausen en ragouts werden toe- bereid. Er werd toen veel werk gemaakt van sausen en brouetten, een mengsel van bouillon, melk en eieren. Aan het Bourgondische hof waren zelfs „sauchons” of koks, aan wie de bereiding daarvan was opgedragen. Vóór dien tijd at men eenvoudig van de tafel. De borden uit die dagen verschillen weinig in vorm van de onze; ze waren alleen wat kleiner en platter. Voor de armen waren ze van hout, voor de gegoeden van tin, voor de rijken van zilver. Het museum van Pierrefonds bezit eenige tinnen borden uit de XIVe eeuw met het merk van den fabrikant erin gedrukt. Van messen werd bijzonder veel werk gemaakt; men had voorsnijmessen, brodmessen en keukenmessen met langen steel, en knip- of zakmessen, „kenivets”, waarvan het Fransche woord „canif” afkomstig is. Bovendien had men messen voor de vasten, met ebbenhouten heft, voor gewone dagen was dit half ivoor en half ebbenhout, voor feest- dagen zoals Paschen, Pink- ster, geheel ivoor of ook wel agaatsteen. De messen voor den koning op die hooge feestdagen hadden met goud beslagen heften, terwijl het lemmet met goud was inge- legd of gedamasceerd. Zehad- den den vorm van een halve maan, waarvan de punt diende om het vleesch op te pikken. Toen koning Lodewijk IX (de Heilige) met zijn moeder, na de inwijding van de ab- dijkerk te Longpont in 1227, deelnam aan een feestmaal- tijd, vervulde Raoul, graaf van Soissons, de functie van „sénéchal” of hofmaarschalk en sneed den jongen vorst het vleesch voor, waarbij hij zich bediende van twee groote messen, het een om het vleesch te snijden, het andere om het op te pikken. Deze kwis- tig met goud beslagen en ge- damasceerde messen werden nog in 1774 in de abdij van Longpont bewaard. (C. Car- lier, Histoire du duché de Valois). Lodewijk de Heilige bediende echter zelf de armen, voor wie hij het vleesch sneed en op brood voorzette. Of- schoon de musea slechts mes- sen bezitten uit de XIVe eeuw, komen ze op vignetten in handschriften en op basre- liefs veel vroeger voor (Fonds St. Germain, XIIIe eeuw, kei- zerl. bibliotheek). Ten slotte nog een paar woorden over het zoutvat, dat een eigenaardige rol speelde op de tafel onzer voorouders. Het was tot in de XVIIe eeuw van een deksel voorzien en op vier wielen. Het werd vóór den gastheer neergezet, die het naar de gasten toerolde. Waren er vele gasten, dan werd het zout in uitgeholde broodkorsten voor ieder neergezet. Het museum Cluny te Parijs bezit een tinnen zoutvat van zeer bijzondere constructie uit de XIIIe eeuw. Op het deksel, waarop Maria boodschap is voorgesteld, leest men de woorden: „Bosetus me fecit + Ave gratia plena Dominus tecum.” (Bosetus heeft mij gemaakt + Wees gegroet, vol van genade, de Heer is met u). Op den binnenkant, rondom het crucifix met Sint Jan en de H. Maagd: „cum vis in pensa primo de paupere pensa: cum pascis eum, pascis amice Deum”. (als gij goed wilt doen, doe dan eerst goed aan de armen: als gij hem spijzigt, spijzigt gij uw vriend, God). Stijl en rangschikking der figuren, brengen dit voorwerp terug tot de XIIIe eeuw. Ten slotte op den inventaris van den hertog de Berry van het jaar 1427 komt een agaten zoutvaatje voor op vier gouden wielen met een parel in het midden en voorzien

van een gouden deksel. Een verguld-zilveren zoutvat met agaatsteen bakje maakte deel uit der collectie van Louis Fould te Parijs, een slangenkop aan het deksel voorziet in de sluiting bij wijze van een knop. Het nog al beschadigde voor- werp dagteekent uit de XIVe eeuw. K. L. SCHAMP.

LEIDEN'S ACADEMIEGEBOUW.

IN de eerste benarde jaren van den worstelstrijd met Spanje kon er bezwaarlijk aan gedacht worden, voor nieuwe in- stellingen nieuwe gebouwen op te richten. Maar de vele, na de zegepraal der Hervorming in deze landen leegstaande kloosters konden voorloopig voortreffelijk in de behoefte voorzien. Ten slotte dan ook den 6en Januari 1575 Willem van Oranje aan Leiden, ter belooning van zijn dapperheid en ter vergoeding van de geleden schade octrooi verleende tot het oprichten eener Hoogeschool, die de eenige in Holland zou blijven — de stad gaf hieraan de voorkeur, boven de haar eveneens aangeboden vrijstelling van belastingen voor eenige jaren — bracht de huisvesting van de Godin der Wijsheid Leiden's vroe- de vaders weinig hoofdbreken, tenzij dan tengevolge van embarras de choix. Aanvan- kelijk werd het St. Barbara- klooster op den hoek van het Rapenburg en de Volders- gracht (de latere Langebrug), het eenige klooster in het oudste deel der stad, tot zetel der Academie verkozen, waar de „oeffenschool der geleerd- heid” den 8en Februari 1575 werd ingewijd, maar het ge- bouw bleek niet te voldoen, zoodat men reeds den 4en September van hetzelfde jaar verhuisde naar de kerk van het Sinte Agnieten of Groot- e Begijnhof aan Kloksteeg en Rapenburg. Ook deze werd geen behoorlijk en voldoende academie-gebouw geacht: 26 April 1581 werd de kapel van het voormalig klooster der Witte Nonnen of Jaco- binessen aan de overzijde van het Rapenburg als Hoo- geschool in gebruik genomen; de woningen aan het Begijn- hof zouden intusschen, vol- gens het aanvankelijk voor- nemen, ter beschikking blij- ven van eenige professoren en „andere Litmaten van de Universiteyt”, in zooverre, dat deze ze tegen „een rede- licken prys” zouden kunnen koopen. Enkele professoren

Foto C. Steenbergh.

DE V.M. KAPEL VAN HET KLOOSTER DER WITTE NONNEN TE LEIDEN, SINDE 1581 ACADEMIEGEBOUW.

waren klaarblijkelijk in die 5 jaar aan het Begijnhof gehecht geraakt, zoodat zij nog eenigen tijd in de Begijnenkerk 1) hunne colleges bleven geven, in 't bijzonder professor Donellus (die, volgens van Mieris, „de gemakkelijkste niet schijnt geweest te zijn”) en aan wien ten slotte bevolen moest worden, alleen in het nieuwe Academiegebouw zijne lessen te geven. De vermoedelijk in de 15e eeuw gebouwde hooge kapel van het klooster der Witte Nonnen, die in 1516 gewijzigd was, bood nadat haar zijbeuk als gang was afgescheiden, en het bedehuis in ver- schillende vertrekken en verdiepingen was verdeeld, veel meer ruimte dan de kerk der gefalijde Begijnen. Een indruk- wekkende zetel der wetenschap was ook zij echter niet. Zelfs de zoo op zijn stad verliefde Orlers kon niet ontkennen, dat de Academie „uytwendich niet soo gheheel cierlijcken nochte kostelijcken gebout (is) als wel verscheyden andere Universiteyten ofte Hooge Scholen in andere Landen ghe- sticht ende gebout zijn.” Maar inwendig zijn de „lees-plaetsen” groot en aanzienlijk, zoo juicht hij, en bovendien — „de

plaetse ende gheleghentheydt alwaer onse Leidtsche Academie ghemaect ende ghestelt is die is... seer playsant ende vermaeckelijcken, legghende langhs een heerlijke breede straete, een schoon breet water..." Dat „schoon breet water" is het Rapenburg, inderdaad een mooie Hollandsche gracht nog, en een der fraaiste stadsgedeelten van de Sleutelstad. ☞ In 1616 werd het gebouw door een brand sterk beschadigd. Een prachtige aanleiding om het door een waardiger kweekschool der Wijsheid te vervangen. En hoe gunstig waren de omstandigheden daarvoor! De gouden tijd der Republiek was aangevangen, ook voor Leiden, dat welhaast op het toppunt van zijn bloei stond, en, schoon door Amsterdam in inwonerstal voorbijgestreefd, zich nog de rijkste stad van Holland mocht noemen. Reeds getuigden eenige nieuwe monumentale gebouwen van dezen bloei. Maar ai! Heeren „Curateurs ende Borghemeesteren" vinden het zeer voldoende, als zij het oude, door brand ge-

teisterde klooster herstellen, en meenen deze hunne zuinigheid zelfs te moeten vereeuwigen door een gedenksteen boven den ingang, welks opschrift gewaagt van de „heerlijke" vernieuwing van „dit Huys, geeigent tot openbare Leeringen der Godlicke ende Wereltlicke dingen"; tijdens het herstel van 't gebouw nam de Hoogeschool de wijk naar het eertijds verlaten, tot Prinsenhof geworden St. Barbara-klooster. Ietwat meer weelde werd ten toon gespreid bij den bouw (\pm 1635) van een sierlijken muur met klassicistische poort, die het academiepleintje naast het gebouw van de openbare straat scheidde; sinds lang is hij helaas door een schraal hek vervangen. Wat gebleven is: het torentje, dat ter vervanging van een reeds vóór 1600 verdwenen toren in 1670 op het gebouw werd geplaatst, een vooral wat zijn benedendeel betreft niet zeer fraaie scheping, die absoluut niet bij de vertimmerde kerk past, en deze wel meer doet opvallen (is dat echter wel wenschelijk?) maar tevens tot zijn mismaking bijdraagt; het achtkant koepeltje (met slaguurwerk) wordt bekroond door een wereldbol, waarop Minerva als windwijzer. De Godin der Wijsheid... windwijzer. Niet zeer gelukkig gedacht is dit: de Wijsheid draáit niet; maar bovendien is de hoog opgerichte, statige Minerva-figuur geen praktische gedaante voor 't aangeven der windrichting. Verdwenen daarentegen is weer — en dit geeft geen reden tot droefenis — het getimmerte op het dak, dat in de 17e eeuw daar gebouwd en later nog gewijzigd, als Sterrewacht dienst deed. ☞ De gevel van Leiden's Academiegebouw aan het Rapenburg draagt met zijn spitsboogvensters tusschen steunberen, volkomen het karakter van een kerk. De vele dakvenstertjes, bij herstellingen in den laatsten tijd aangebracht, maken daarbij een zonderlingen indruk. Veel zonderlinger nog is de fraaie steen welke in 1900 in het dichtgemetselde raam aan de voorzijde werd aangebracht ter herinnering aan een kranig Nederlander, die te Leiden gestudeerd had, en in dienst van de Transvaalsche republiek, in 1899 strijdend tegen de Engelschen sneuvelde. Verbaasd vraagt men, het opschrift van dezen thans naar den zijgevel verplaatsten steen lezende, zich af, of dit dan waarlijk de eenige of belangrijkste Nederlander is geweest, die, na zich gelaafd te hebben aan de borsten der Leidsche Alma Mater, den Hollandschen naam in den vreemde hooghield! Deze steen

is een der uitingen van de uitbundige geestdrift der Nederlanders voor de zaak der Boeren-republieken in hun strijd tegen het Britsche Rijk, een geestdrift, die — zij moge dan overdreven en van alle objectiviteit ontbloot zijn geweest — nochtans sympathieker aandoet, dan de kille neutraliteit, welke men een veertiental jaren later als hoogste wijsheid den volke zou aanprijzen. Maar — dat een geestdrift, die alle kijk op verhoudingen uit het oog heeft verloren, niet in gedenkstenen moet worden vastgelegd, bewijst wel deze gedenksteen voor een zekeren Herman Coster. ☞ Veel in het inwendige van het herhaaldelijk gewijzigde en ook vergrootte Academiegebouw is smakeloos- of smakelijk-modern. Hier en daar herinneren draagstenen onder gewelven, kapiteelen aan muurkolommen, aan het klooster der Witte Nonnen: dat doet ook het v.m. auditorium philosophicum met zijn kruisgewelf, evenals trouwens de gewelfde benedengang. Van lateren tijd spreekt de wenteltrap naar de verdieping,

waarvan de wanden door Victor de Stuers met geestige teekeningen werden gesierd, voorstellende *Gradus ad Parnassum*. Van den alouden academischen roem vertelt het Groot Auditorium, dat met zijn eiken dubbel spreekgestoelte en zijn overhuifde zitbanken aan drie zijden van het zaaltje, zijn zoldering, rustend op balken met gebeeldhouwde sleutelstukken, ondanks, wellicht juist ook dóór zijn groote soberheid, indruk maakt, behalve bij groote plechtigheden. Want dan is het er ontstemmend en beklemmend vol. Ook hier nog een herinnering aan de kapel der nonnen: een fraaie gebeeldhouwde grafzerk voor een tweetal in 1572 overledenen. Dan is er tenslotte de Senaatskamer, krachtiger sprekend nog van den roem der Hoogeschool, met zijn door portretten van vele grootten in het rijk der Wetenschap overdekte wanden. Ze was aanvankelijk het auditorium medicum, maar kreeg in 1734 haar tegenwoordige bestemming. Toen werd de zaal nieuw aangekleed in Lodewijk XIV-stijl. De fraaie schoorsteenboezem, prijkend met het portret van Willem I, den stichter der Hoogeschool, omringd door wapenen van curatoren en burgemeesteren, maakt deze overigens zoo stemmige kamer, met de conterfeitsels van de

hoogleraren, tot een vertrek, waar men, sterker dan elders, door eerbied voor de roemvolle geschiedenis van Leiden en zijn Universiteit gegrepen wordt. Hier ziet men tenminste iets, dat de heugenis van dat verleden oproept, elders, in deze vertimmerde en mishandelde kloosterkerk, zoo heel weinig. Maar toch, we weten het, aan deze oude muren zijn heel veel herinneringen verbonden, en reeds het schamele „zweetkamertje" waar zoo menig examinandus angstig zijn vonnis heeft afgewacht ²⁾, bewijst, dat zelfs het kaalste vertrek in dit onwaardig Academiegebouw onvergetelijk kan blijven. Zoo is het ook begrijpelijk, dat vele hoogleraren, gehecht aan het gebouw, dat gedurende meer dan drie eeuwen het middelpunt was van Leiden's roemruchtige Hoogeschool, weinig voor een waardiger maar historieloos Academiegebouw gevoelen. En daarom juist is het zoo jammer, dat men 't meer dan drie eeuwen heeft laten worden! In 1616 is wel een schoone gelegenheid verzuimd... A. L.

¹⁾ Thans deel uitmakend van de Universiteitsbibliotheek.

²⁾ Zie ook „Buiten" van 13 Sept. 1913.

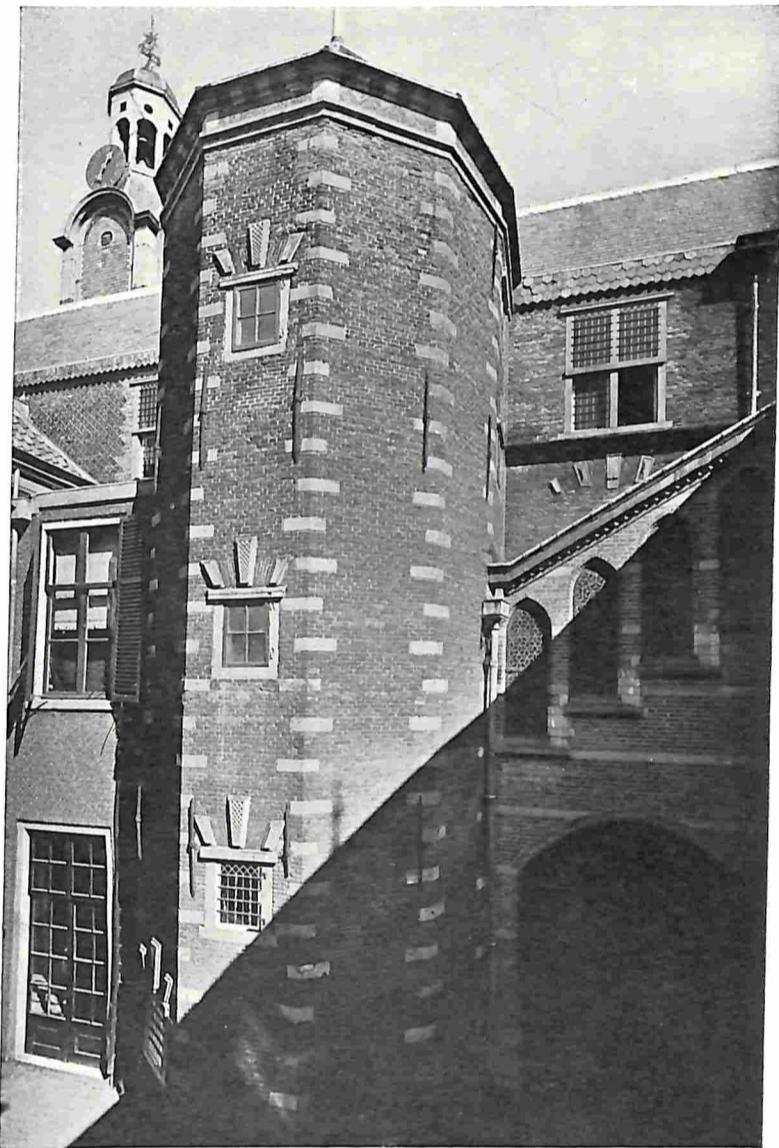

Foto C. Steenbergh.

OUDE KLOOSTERTOREN AAN DE BINNENPLAATS
VAN HET ACADEMIEGEBOUW TE LEIDEN.

LUTRA, DE OTTER.

(Slot).

WIJ hadden onze posities zoo uitgekozen, dat we allebei een ander gezichtveld hadden en toch nog eenigszins van gedachten konden wisselen, al mochten wij niet spreken. We lagen namelijk met onze beenen naast elkaar — ieder kon met zijn linkerhand het been van de andere bereiken. Dat was onze telefoon. Na veel zoeken waren we de volgende code overeengekomen. Eén druk met den vinger: „Wees stil!” 2 drukken: „Er is wat!” een flinke kneep: „Onraad!”; de heele hand om het been: „kunnen we spreken?” „Ja” was het terugseinen van hetzelfde teeken, „Nee”, het uitblijven daarvan. Daarmee moesten we volstaan. ☼

☼ Het was absoluut stil om ons heen. Zoo scherp mogelijk tuurde ik voor me uit om alle omtrekken goed in me op te nemen. Wij hadden nu niets te doen als uitkijken en wachten — wachten — vijf minuten — tien minuten — een kwartier — al maar wachten en doodstil liggen — wachten. Het was zoo stil, dat we ineens Rob's buik hoorden rommelen. We grinnikten zachtjes en wachtten weer. Er kwam niets. ☼ Ik schat, dat we zoowat een half uur zoo gelegen hadden — alleen Rob had een horloge bij zich — toen ik ineens een druk op mijn been voelde, weldra gevolgd door twee drukken. Eerlijk gezegd was ik verbaasd, dat er nu al wat in het vizier was, maar hoe eerder, hoe beter. In spanning wachtte ik. . . . ☼ Ik merkte niet, dat Rob zich bewoog. . . . Wat blijft zijn schot lang weg. . . . Zeker verbeelding van hem geweest. ☼ Ineens voel ik een kneep. Allemachtig! Onraad! Wat zou er aan de hand zijn? ☼ Ademloos liggen we te luisteren. Ik hoor niets. Ja toch, heel in de verte, het gat in — krek-krak — krek-krak — krek-krak. — Bliksems! een roeiboort! Zouden „ze” ons nu al op het spoor zijn? Vliegsvlug houden we krijgsraad. Wat moeten we doen? Weg kunnen we zoo niet, de rietmat kunnen we zoo gauw niet strijken en met een pagaai varen we veel te langzaam om te vluchten, nog daargelaten dat we door onze stelling natuurlijk dadelijk de aandacht trekken en als „ze” het zijn direct geïnspecteerd worden. En dat is minder gewenscht: we hebben een uitstekende uitrusting behalve een jachtacte. En dan: atjuus spuitjes en kano! en nog een flinke boete toe! Onze geweren overboord? Nooit, dan zijn ze bedorven ook. En of zoo'n jachttopziener gelooven zal, dat we de mat tegen den kouden wind opgezet hebben, is ook zeer twijfelachtig in een zomer-maannacht. ☼ Er helpt niets aan: we moeten blijven liggen. Het is een waagstuk, maar het is onze eenige kans. We moeten op onze camouflage vertrouwen. De roeiboort begint te naderen. Rob grijnst: „Hou je taai, Yen!” en we zinken neer op den bodem van de boot. Weer wachten we — maar nu anders! ☼ Krek krak — Krek-Krak — al maar nader. Krek-Krak. Rob, die er plezier in heeft, seint nog eens ten overvloede „Er is wat!” maar het lijkt me beter absoluut stil te blijven.

Toch heb ik ook schik in het geval, en voel een idiote pret als ik er aan denk, dat ik anders thuis lig te slapen op dezen tijd. ☼ Krek—Krak — Krek-Krak. Ik kan niets zien, hij is in Rob's gezichtsveld. Vlak bij is hij nu. Ik voel, hoe Rob nog dieper wegschuift. Zou hij ons zien? ☼ We houden den adem in. Ik hoor mijn hart bonzen. Krek-krak — vlak bij — op zes Meter gaat hij ons voorbij. Nu komt het kritieke moment — nu zit hij met zijn gezicht naar ons toe en loopen we dus de meeste kans on gezien te worden. Krek-Krak — Krek-Krak. Roerloos liggen we op onze buik — net honden, die bang zijn voor een pak slaag. Zou hij? ☼ Krek-Krak — Krek-Krak. ☼ Goddank, het geluid wordt iets zwakker. Het gevaarlijkste is nu voorbij — de boot zal nu zoowat 15 M. weg zijn. We blijven onbeweeglijk liggen. Steeds zwakker wordt het geluid. ☼ Eindelijk waag ik het om mijn hoofd even voorzichtig op te heffen

en naar de roeiboort te zien. Een gewone grote roeiboort — een „piemachogel” zoo gezegd — met een man erin met een hoop aalfuiken. Langzaam verdwijnt hij weer uit het gezicht. Hè, hè, dat hebben we gehad. Rob geeft het sein: „Kunnen we spreken?” ☼ We gaan recht op zitten en kijken elkaar aan: „Dat was op het kantje” zeg ik. „Nou, en of! Maar dan moeten we toch schitterend verborgen zijn!” triumpheert Rob. „Hier, daar heb je een stuk chocolaad om de overwinning te vieren.” „Zullen we hier blijven liggen”, vraag ik al kauwende. „er zal den eersten tijd nu wel geen verstandige eend meer komen.” „We moeten het ook van de onverstandige hebben, Yen”, zegt mijn confrater, „laten we het nog een half uur aanzien. Is er dan nog niets gesneuveld, dan gaan we naar de tweede plek”. „Goed”, zeg ik. „Hoe laat is het nu.” „Twaalf uur, zoowat!” „Frisse morgen! Dus om half één gaan we verder als er nog niets is. Vooruit, dan zullen we maar weer. „Tot wederziens!” tegen elkaar zeggen.” ☼ We zoeken ten tweede male onze plankjes op. Uitkijken maar weer en wachten. Het gaat wennen, je let niet meer op den tijd. Het is zoo mooi, eigenlijk, die maan over het water. En al dat donkere riet aan de

Foto C. Steenbergh.

DE SCHOORSTEEN IN DE SENAAATSKAMER VAN HET ACADEMIEGEBOUW TE LEIDEN.

we ze hebben, jubel ik inwendig. Maar het is nog vast een tweehonderd Meter van ons vandaan. Ik hoor, hoe Rob zachtjes zijn buks naar voren schuift. We liggen weer een paar minuten doodstil. Daar fladdert iets over ons heen! Bijna direct het sein van Rob: „Er is iets!” ☼ Weer vliegen er gedaanten — nu zijn het er meer. Ik hoor het roetschen van het water als ze neerstrijken. In mijn gezichtsveld is er niet één, helaas! Maar ik merk hoe Rob o! zoo zacht verschuift. ☼ Kwaak! Kwaak! Ik raak in opwinding, die opwinding die iedereen ondervindt, die een geweer in zijn handen heeft en weet, dat er wild in de buurt is. Maar ik mag me niet verroeren, uit vrees Rob's schot te bederven. „Peng!” slaat ineens zijn buks dicht. Kwakwakwaak kwakwakwaak! — Kwakwakwaak! Weg zijn ze. ☼ „Ik heb er een, Yen!” zegt Rob, ingehouden rustig. Werkelijk drijft dicht bij onze boot een kleine zwarte vlek. We blijven voor alle zekerheid nog even liggen, maar als we horen: „Rijkspolitie!” hooren, duwen we de kano af en

KIJKJE IN HET „ZWEETKAMERTJE” VAN HET LEIDSCHÉ
ACADEMIEGEBOUW.

varen er heen. Rob vischt zijn buit op. Het is een mooie mannetjes eend, een woerd. We kijken naar het schot. Daar op de borst zit een roode vlek — een prachtschot. Het beest is dadelijk dood geweest. Gelukkig maar, zoo'n aangeschoten beest vind ik altijd ellendig — ik ben geen jager van natuur. Maar vooruit — we hebben hem noodig en „à la guerre comme à la guerre!” ☼ We bergen onzen buit zorgvuldig op. Onze tocht is tenminste al niet te vergeefs geweest, dat is al veel. „Nu jij nog, kerel”, zegt Rob kameraadschappelijk, terwijl we koers zetten naar Plek 2. Maar dat was anders beschikt.....
☼ We staken onze pijpjes weer op en vertrokken zeer tevreden over den voorloopigen uitslag naar ons tweede stroop-terrein, dat wij „Breadablik” gedoopt hadden. En overdag verdiende het dien naam ten volle: niets dan lucht, water en land, dat geen land was — alleen maar rietgorzen, die onderliepen bij elken vloed. Een ideaal oord voor ons! ☼ Een half uur lang stuurde Rob de boot door allerlei kanaaltjes, tot ik ineens de streek weerherkende. Hier zou het eigenlijke „spul” weer beginnen. We besloten eens een andere taktiek toe te passen en van de beginnende eb gebruik te maken om „drijvend rietpolletje” te gaan spelen. We stuurden de boot in het midden van het vrij snel stroomende water en gingen weer op den uitkijk liggen. Maar dat beviel ons toch niet, de kano draaide telkens om en om, wat wel zeer natuurgetrouw was, maar waardoor wij steeds van gezichtsveld veranderden, wat het uitkijken erg bemoeilijkte. Op een gunstige plek lieten we ons dus maar weer aan den wal drijven. ☼ Daar lagen we weer. Stilte, zomernachtstilte om ons heen. De tijd kroop om. Hoe lang we zoo wachtten, weet ik niet, maar ik weet wel, dat het me aardig begon te vervelen en ik met teederheid aan de dekens in de tent ging denken. Juist was ik van plan Rob te vragen of we maar niet weg zouden gaan, toen een kleine rimpel in het water voor mij mijn aandacht trok. Oogenblikkelijk telefoneerde ik „stilte!” Ik kon niet uitmaken wat het was. Ik zag eigenlijk niets als twee zilverglanzende strepen aan weerszijden van iets zwarts. ☼ Het komt nader: het lijkt wel een waterrat. Een kolk in het water — er is niets meer te zien. Ik lig in afwachting of er nog iets komen zal, maar het water blijft vlak als een spiegel. ☼ Daar seint Rob om stilte. Zou hij aan de andere kant zijn? Dan moet hij een knap stuk onder water gezwommen hebben. „Er is wat!” van Rob. Ingespannen tuur ik over het watervlak voor mij. Niets te zien. Maar daar ginds.... aan dien donkeren kant — is daar geen beweging? Waarachtig, daar zit wat. Hè, als hij nu eens wat

uit de schaduw kwam. Daar is hij. Weg alweer. Maar even heb ik een kop gezien. Maar het is genoeg: ik heb den zwemmenden otter uit de Diergaarde herkend. ☼ Wat een bof! Een otter in het wild! Kon ik Rob maar waarschuwen. Maar ik kan hem mijn ontdekking niet seinen en bij het minste geluid van fluisteren zal onze vriend verdwenen zijn. Ik telefoneer drie vriend nadrukkelijk om stilte. Rob antwoordt met een druk terug, gelukkig, hij heeft me begrepen, dat er iets bijzonders aan de hand is. ☼ Hè, is hij nu weer aan de overzijde van de vaart? Bliksems! het zijn er twee! Wat een bof, wat een bof! herhaal ik maar zachtjes in mij zelf. Kijk die rechtsche eens, door het water schieten! Daar duikt hij.... een paar meter verder zie ik zijn kop weer: iets wits glinstert aan weerszij. Zoo, de knaap heeft een visch gevangen! Dat lapt hij hem beter dan wij met onze immer vergeefsche hengelpogingen. ☼ Waar is die andere gebleven? Kijk eens! die heeft een jong achter zich! Waar komt dat kleine ding zoo gauw vandaan? IJverig peddelt hij achter Papa of Mama aan. Ze spelen, lijkt het wel. Als de oude duikt, gaat het jong oogenblikkelijk ook de diepte in. Vlak naast elkaar komen ze weer boven. Zeker onderzoe- oefeningen. ☼ Jammer, na een paar minuten gaan ze uit mijn gezichtsveld. De andere is ook niet meer te zien. Zou Rob ze al in in 't vizier hebben? Ja, daar knijpt hij. Nu moet ik

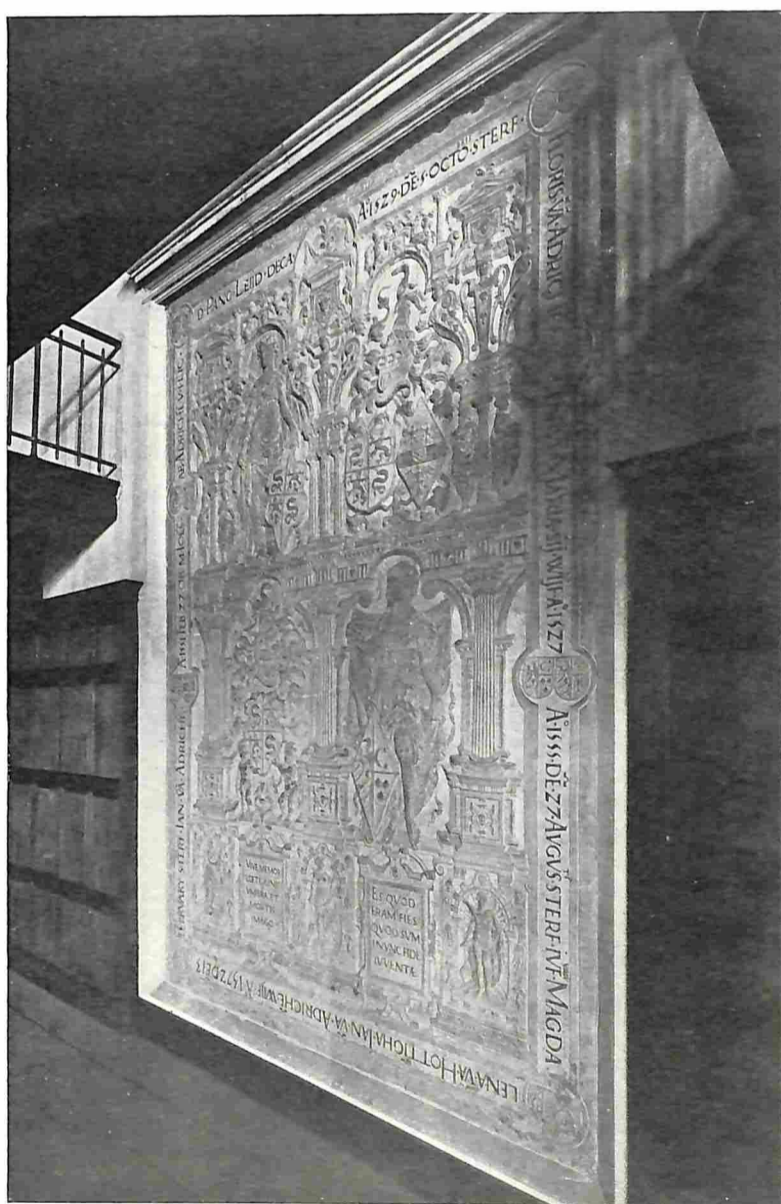

Foto C. Steenbergh.

ZESTIENDE EEUWSCHE GRAFZERK IN HET
GROOT AUDITORIUM VAN HET LEIDSCHÉ
ACADEMIEGEBOUW.

stilliggen voor hem, dat hij kan zien. Wat een geluk anders! Zoo'n meevaller heb je maar eens in de twee jaar. Otters in het wild en dan nog een jong erbij! Al die rietsnijders, die beweerden, dat hier geen otters meer zijn — ik had het nooit hard geloofd. Sinds dien middag in Februari met de vreemde sporen. ☞ Wat is dat? Grijpt Rob naar zijn geweer? Hij zal toch niet gaan schieten? De schrik slaat me om het hart — ik ben vergeten, dat ik jager, zelfs strooper ben — ik weet alleen, dat ik niet wil, dat hij schiet. Hij mag die laatste overlevenden niet uitroeien. Maar hij zal toch niet schieten! Ja, toch, daar schuift zijn buks weer, bijna onhoorbaar. „Rob, niet schieten”, fluister ik, en tegelijk hoor ik een zacht „ploeb” in het water. „Verdomme”, vloekt Rob, „had je snuit dicht gehouden, nu zijn ze weg!” „Ik wilde niet, dat je zou schieten,” zei ik rustig. „Ik wou heelemaal niet schieten, uilskuiken.”

„En je kwam aan je geweer!” „Ja, dat ding lag me in den weg. Ik moest zoo ver vooroverbuigen om ze nog te zien, dat ik het met dat geladen ding niet vertrouwd meer vond. Maar nu zullen we ze wel den langsten tijd gezien hebben.”

☞ Het is jammer, maar het was voor een goed doel. Onze kans is nu verkeken. Eerst is Rob wat verontwaardigd, dat ik hem er van verdacht, dat hij schieten zou, maar het is nu eenmaal gebeurd. We rollen de camouflagemat op, steken de brand eens in onze pijpen en varen huis-toe. Al gauw verbroederen wij ons weer en zijn het er over eens, dat wij een nacht uit duizenden gehad hebben. En slapen dat we deden! ☞ Maar Lutra hebben we dien zomer niet meer gezien, trots herhaaldelijke „lenstochten”.

.....

☞ Het was in December. Een strenge vorst was ingevallen, de rivier voor de stad lag dicht. Op een Vrijdagavond zit ik rustig op mijn kamer te werken, als Rob ineens komt binnenvallen met een krant. „Lees eens — we zijn gesjochten”, zegt hij. ☞ „De heer B. de W. sluiswachter aan de Weteringsluis onder gemeente Werkendam, heeft gister het zeldzame jachtgeluk gehad, op het ijs twee volwassen otters te schieten. Na veel moeite is hij er tevens in geslaagd twee jeugdige boosdoeners van dezelfde soort levend te bemachtigen. Zonder twijfel zal deze opruiming onder deze vischverslinders door onze visschers en hengelaars met genoegen worden vernomen.” Dat zijn ze, dat is zeker. ☞ „B. de W. „dat is Ouwe Barend!” roept Rob ineens uit. Je weet wel, die ouwe kerel met dat ringbaardje en die groene aak! Daar gaan we morgen op af!” ☞

☞ Ouwe Barend ontvangt ons wat wantrouwend. Wel heeft hij ons meer gezien: „O, ja, die heeren met dat klaine, bonte bootje”, maar hij snapt niet, wat we eigenlijk bij hem komen uitvoeren. Maar als we van het bericht in de krant vertellen, heeft hij moeite zijn trots niet te toonen. „Willen jullie ze eens zien?” ☞ Achter in de schuur liggen ze, twee lange, slappe bonten, naast elkaar. We prijzen Barend zeer, hij is „opgestreken” met onzen lof en verhaalt ons omstandig „hoe hij daar sting in de kouw en hoe toen in iens — hij wist nie, wat ie zag....” ☞ We luisteren aan-

Foto Meijer.

HERFSTSTEMMING OP DE ZUIDERZEE.

dachtig. „Het is zeker nogal een meevallertje ook”, zegt Rob, en maakt een veel beteekenende beweging met vinger en duim. „Nou, laak us zegge — met de premie mee, denk ik toch wel zoo'n vieftig gulde. Maar voor de jonge nie, het motte volwasse beeste zijn, zegge ze. Der is ter al een van kapot ôk.” „Waar is dat andere jong?” vraag ik. „Die hêk in een oud knienenhok opgeslote. Kom maar us mee.” ☞ Waarachtig, in een oud konijnenhok ligt de eenig overlevende ineengerold. We prikken eens naar hem met een stokje, maar hij verroert zich halsstarrig niet. „Wat ga je met hem doen. Barend?” „Ja, dat weet ik niet. Ik zaldem maar dood maken, dan ben'k er van af.” ☞ Een oogenblik staan we over het vraagstuk na te denken. „Weet je wat, Barend,” zeg ik, „je moest hem mij verkoopen. Misschien hebben we er op school nog wat aan, om eens te laten zien.” ☞ Barends oogen beginnen te schitteren. „Zoo, zijn jullie daarvoor gekomme. Ik dach zoo al bij mezelfers, wat komme die lui bij mijn doen?” „Nou”, zegt Rob, „dat is te zeggen, we wille hem wel hebben maar hij mag niet te duur zijn.”

„Zoo”, zegt Barend nadenkend. „Hoeveel moet je voor hem hebben?” „Tien gulden”, waagt Barend. „Vijf”, zeg ik, „meer is hij me niet waard. Ik ga niet pingelen — vijf gulden en geen cent meer, dat is mijn uiterste bod.” „Nou, vooruit dan. Weest er gelukkig mee!” grinnikt de oude. ☞ In een kist voeren we ons „koopie” mee. ☞

☞ Een paar dagen later liepen in den schemer twee gedaanten een wegje in, dat naar de Nieuwe Merwede leidde. Een droeg een kist onder den arm. Toen ze bij de nu weer ijsvrije rivier gekomen waren, hielden ze halt en zetten het pak tusschen zich in — „Zullen we maar?” ☞ Er klonk een gekraak van het openen van een deksel. Iets zwarts kwam de kist uit, snoof even lucht in en verdween met een paar lenige sprongen in 't riet. Een zacht geschuifel van stengels — onze vijf gulden hadden hun dienst gedaan....

☞ Dit zijn mijn weinige, maar liefelijke herinneringen aan Lutra, de Slanke, de Otter, die leefde en misschien nog leeft in de geheimzinnige moerassen in het hartje van den Biesbosch. K. D. BOSCH.

Ontvangen Boeken.

☞ Van de Maatschappij voor Goede en Goedkoope lectuur, Amsterdam-Sloterdijk, ontvingen wij „Neerland's Fotokunst”, bloemlezing uit Nederlandsche kunstfoto's, onder redactie van W. H. Idzerda. Met 105 foto's. — De Erven J. J. Tijl te Zwolle zonden ons „De Wonderen van Kevelham” (kinderboek). Teekeningen van Ina Rahusen.

Bericht.

☞ In den nieuwen jaargang wordt een aanvang gemaakt met de plaatsing van een echt-Engelsche mystery-story „De geheimzinnige dood van Mr. Serles”. Op de laatste bladzijden van elk nummer wordt opgenomen de vertaling van Prof. Volz' belangwekkend reisverhaal van Sumatra's oerwouden. „Im Dämmer des Rimba”.